מידות הראי"ה — אהבה

האהבה צריכה להיות מלאה בלב לכל.

אהבת כל המעשים כולמאהמעשים – כל המעשים כל הברואים, בתפילת ראש־השנה ויום הכפורים. רבון כל המעשים. כברכת ישתבח. מידות ישראל יבמות עט. דברים רבה פ"ג. מרחם על הבריות ביצה לב : בריות טובות ברכות מג. היא קודמת לכל, אח"כ אהבת כל האדם, אחריה אהבת ישראל, שהיא כוללת הכל, שעתידין ישראל לתקן את כל המעשים כולם. וכל אהבות אלה הם אהבות מעשיות, לאהוב אותם לעשות להם טובה ולגרום להם עילוי, ונעלה על כולן אהבת ד', שהיא אהבה שכפועל, אינה גוררת בעצמותה שום דבר, כי־אם מה שהלב מלא ממנה זה הוא האושר היותר נשגב.

אי־אפשר שלא לאהוב את ד', ואי־אפשר שלא יצמיח כוח אהבה מתוקה ומוכרחת זאת צמח מעשי. לאהוב לפעול בפועל ובמעשה כל המתרחש לטוב ביחש להשגת אור ד'. אי־אפשר שלא לאהוב את התורה והמצות, שהן כ"כ קשורות בטוב ד'. אי־אפשר שלא לאהוב את היושר ואת הצדק, את הסדר הטוב והמעולה המסבב טוב לכל, שהוא קשור יפה באמתת המציאות וברעיון הלב כיחש המעולה שלפי גדלו ותפארתו אנו קוראים אותו ומתגלה בו חפץ ד', מה שהוא נעלה מכל זה, ומיוחד מכל זה, ומרוה נעימות לנשמת כל חי יותר מכל מה שכל רעיון יוכל להתנשא. ואי־אפשר שלא להתמלא אהבה לכל בריה, שהרי שפע אור ד' בכל הוא מאיר, והכל הוא התגלות חמידת נועם ד', חסד ד' מלאה הארץבתהלים לג ה..

שלהבת אש הקודש של אהבת ד' הלא בתוך הנשמה היא תמיד בוערת היא, מחממת היא את הרוח, מאירה היא את החיים, וענוגיה אין להם סוף, אין מידה מתארת את נועמם ומתקם. ומה אכזרי הוא האדם על עצמו, שהוא משתקע במחשכי החיים, מטריד עצמו בחשבונות רבימגקהלת ז כט., ואת חיי החיים, את עדן יסוד החיים הוא משכיח מלבבו, ובשביל כך אין לו חלק בודע' סנהדרין פ"י מ"א., והרי הוא הולך שחוח, מתגרת יד החומריות הגסה המתגברת עליו, באין אור ואין זוהר. אמנם דבר זה נגד כל טבע הנפש ונגד טבע ההויה כולה הוא. חסד עליון מוכרח הוא להתפרץ, ממסגרותיו, וקדושת החיים תסלול נתיבות לשפעת העדן להופיע בכל שלל צבעיוהע' שופטים ה ל., ובכל רעם הדר גבורותיווע' איוב כו יד. תהלים קמה יכ.. עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לוזישעיה סד ג..

אהבת הבריות צריכה להיות חיה בלב ובנשמה, אהבת כל האדם ביחוד. ואהבת כל העמים כולמחשערי הקדושה ח"א שער ה' יאהב כל הבריות ואפילו גויים. ע' ויקרא רבה פ"ו תגידו אלהותי לאוה"ע., חפץ עילוים ותקומתם הרוחנית והחמרית, והשנאה צריכה להיות רק על הרשעה והזוהמא שבעולם. אי־אפשר כלל לבא לידי רום־הרוח של "הודו לד' קראו בשמו הודיעו בעמים עלילותיו" ח*) בלא אהבה פנימית, מעמקי לב ונפש, להיטיב לעמים כולם, לשפר את קניניהם, לאשר את חייהם. תכונה זו היא שמסגלת את רוחא דמלכא משיחאטע' תקוני זוהר ל. לחול על ישראל. בכל מקום שאנו מוצאים רמזי שנאהישבת פט., הרינו יודעים ברור שהכונה רק על הרשעה, שהיא מרתקת בחזקה את האיגוד של עמים רבים, גם בהוה וביחוד בימים מקדם שהיתה זוהמת העולם יותר מסואבתיאע' אורות, המלחמה ח, אורות ישראל ב א.. אבל עלינו לדעת כי נקודת חיים, אור וקודש, תמיד לא זזה מהצלם האלהי שנחנן בו האדם בכללו, וחוננו בו כל עם ולשון, כל אחד לפי ערכו, וגרעין קודש זה ירומם את הכל. ומתוך נקודת־חיים זו אנו חפצים את העילוי הגמור שיחול בעולם, את אור הצדק והמישרים, המתאחד עם ההוד והתפארת, עם הגבורה והנצח, והשלמת היצור כולו, והאדם וכל אגפיו בתחילה. ואת הנשמה הפנימית המונחת בעומק הדעת של כנסת ישראל, שברוח ד' עלינו הננו הולכים ומעוררים אותה לחיים מעשיים ורוחניים.

מידת האהבה השרויה בנשמת הצדיקים היא כוללת את כל הברואים כולם, ואינה מוציאה מן הכלל שום דבר ולא עם ולשון, ואפילו עמלק אינו נמחה כי־אם מתחת השמיבשמות יז יד. דברים כה יט., אבל ע"י הזיכוך מתעלה הוא לשורש הטוביגע' אורות ישראל א ר., אשר הוא מעל לשמיעדע' תהלים קח, זהר כראשית ריט., ונכלל הכל באהבה העליונהטושבראה כל היצורים ומחיה אותם בכל עת., אלא שצריך כוח גדול וטהרה עצומה ליחוד נשגב זה.

כשיש על האהבה מניעות וסתירות. בין מן הטבע בין מן התורה, היא מזדככת יותר עד שהיא מתעלה לעצם האהבה האלהית, שבראה כל היצורים, שהיא מחיה אותם בכל עת.

אע"פ שלפעמים אהבת הבריות מקפת היא את הכל, ונכנס גם רשע בכלל האהבה, אין זה מגרע כלל משנאת הרע, אדרבא היא מחזקת אותה. שהרי ודאי לא מצד הרשעות של הרע הוא נכנס בכלל האהבה, אלא מצד חלק הטוב שבו, שהאהבה אומרת שהוא נמצא בכל מקום, וכיון שמפרידים את חלק הטוב לאהבה אותו, נשארה השנאה לחלק הרע מפולשת וגמורהטזע' תוס' פסחים קיג: ד"ה שראה..

אדם נשחת ראוי לשנאתו רק מצד חסרונו, אבל מצד עצם צלם־אלהים שלו ראוי להוקירו באהבה, גם לדעת שמציאות יקרת ערכו היא יותר עצמית לו ממציאות מקריו הפחותים. ע"כ קריעת ע"ה כדג היא דווקא מגבויזפסחים מט., ולא מצד פניו שבהם אור הצלם.

אהבת הבריות צריכה טיפול מרובה, להרחיבה ברוחב הראוי לה, נגד השטחיות הנראה בסקירה הראשונה ע"י שימוש שאינו כל צרכו, מצד התורה ומצד המוסר המנהגי, כאילו יש נגודים ולפחות שויון־נפש לאהבה זו, שהיא צריכה להתמלא תמיד בכל חדרי הנפש. המעמד היותר עליון באהבת הבריות צריכה לקחת אהבת האדם, והיא צריכה להתפשט על כל האדם כולו, למרות כל שינויי דעות דתות ואמונות, ולמרות כל החילוקים של הגזעים והאקלימים, נכון הדבר לרדת לסוף דעתם של העמים והקיבוצים השונים, כמה שאפשר ללמוד את אופיים ואת תכונותיהם, למען דעת איך לבסס את האהבה האנושית על יסודות המתקרבים למעשה. כי רק על נפש עשירה באהבת הבריות ואהבת אדם תוכל אהבת האומה להתנשא בגאון אצילותה וגדולתה הרוחנית והמעשית. וצרות־העין הגורמת לראות בכל מה שחוץ לגבול האומה המיוחדת, אפילו אם הוא חוץ לגבול ישראל, רק כיעור וטומאה, היא מהמחשכים הנוראים שגורמים הריסה כללית לכל בניז הטוב הרוחני, שכל נפש עדינה מצפה לאורו.

צריכים ליסר את עצמו לאהבת־הבריות וביחוד לאהבת המעולים שבבני־אדם, החכמים, הגבורים, המשוררים והאמנים, העסקנים, צריכים להכיר את אור הטוב שבמצוינים שבבני־אדם, שעל־ידם אור ד' מתפשט בעולם, בין כשהם מכירים את ערך משלחתם ובין כשאינם מכירים אותו.

מי יוכל לעצר את אור האהבה האלהית העליונה, ההולכת ומפעמת בלבם של שרידיחיואל ג ה, סנהדרין צה., חסידי־קודש ישרי־לבב. כרוח צח מלא בשמי עדן, ועם זה סוער והומה כהמות ים לגליו, תסער הנשמה מרוב רחבת תענוג זיו נועם עליון, וחשק־עדני־עדנים זה מגדיל ומרחיב את כל התכונות הרוחניות והמידות הנפשיות, וכל נשמה מתקדשת. כל אשר לו מגע רחוק לאור זיו נשמות קודש של גבורי־אל אלו, הרי זה מתעלה. כל התורה, המוסר, המצוה, המעשה והתלמוד, הם באים לפנות את מכשולי הדרכים. שתוכל אהבת עולמי־עולמים זאת להתפשט, להתרחב על כל ככרי החיים על כל מרחביהם. וענפיהם הרבים של שרשי אהבת קדשי־קדשים אלה, הם כל מידות טובות וישרות פרטיות וכלליות, אישיות וחברתיות, עד כדי שפיטת תבל בצדק ולאומים במישרים.